

MARTÍ DOMÍNGUEZ

La curiositat de Sabater Pi

LUÒSÀ

Fa uns anys Carl Sagan iniciava un dels seus llibres de divulgació científica amb un cita de Sant Agustí: "Hi ha una altra forma de temptació encara més perillosa: l'afeció de la curiositat [...]. Aquesta ens condueix a intentar descobrir els secrets de la natura, secrets que van més enllà de la nostra comprensió, que no ens serveixen per a res i que els homes no haurien d'aprendre." L'afeció de la curiositat, en efecte. Sagan era un home curiós, i aquesta inquietud va donar com a fruit una de les obres científiques més notables del segle XX. Igual com Charles Darwin, fou un científic amb una enorme curiositat, amb un desig indoblegable d'arribar fins a l'ànima de les coses, de traure'n l'entrellat, de capir el perquè de la seua naturalesa. I el mateix es podria dir de gran part dels científics i naturalistes del segle XVIII, de Maupertuis, de Buffon, de Réaumur, o del gran Fontenelle, que en el seus *Col·loquis sobre la pluralitat dels mons* escrivia sorneguer: "Tota la Filosofia és el resultat de dues coses: de la curiositat de l'esperit i de no saber mirar." I, sens dubte, Fontenelle (un dels primers divulgadors de

l'astronomia) tenia raó: no tan sols cal tindre curiositat, sinó que aquesta s'ha filtrar pel sedàs de l'enteniment, i d'aquesta manera obtindre uns resultats fiables, empírics, basats en la pròpia experiència. (No cal dir que l'obra de Fontenelle fou prohibida pels "filòsofs" del moment.)

Pensava en tot açò mentre llegia el llibre *Jordi Sabater Pi: el traç de la natura*, una biografia del cèlebre naturalista realitzada pel pretigiós periodista científic Xavier Duran. Resulta veritablement sorprenent conèixer com Jordi Sabater va arribar a Guinea Equatorial sense tindre un interès particular per la natura, i com, a poc a poc, la seua curiositat va fer d'ell un dels naturalistes catalans més notables de tots els temps. Sabater Pi, als setze anys, va haver de marxar a l'Àfrica per treballar en una plantació de Fernando Poo: allí, en contra del que era habitual entre els capatassos, va aprendre la llengua del poble fang, i, estimulat per la seua gran capacitat per al dibuix, va retratar molts dels indígenes de la plantació. A partir d'aquell punt, la seua curiositat natural va començar a desenvolupar-se ràpidament i va produir importants resultats: va realitzar un treball etnològic de l'ètnia dels fang, va prendre apunts sobre els seus tatuatges, sobre els seus costums, sobre les seues creences; també es va interessar pel curiós comportament d'un ocell anomenat *Melichneutus robustus* que s'alimenta de la cera dels ruscs, i que el féu entrar en contacte amb el Museu d'Història Natural de Nova York. L'ornitòleg del museu, J. P. Chapin, l'estimulà a estudiar la biologia de les granotes *goliath*, i posteriorment la dels ximpanzés i gorilles, matèria en què es va convertir en un dels màxims especialistes, i en una persona molt coneguda arran de l'excel·lent troballa de Floquet de Neu (Nfumu, que en la llengua dels fang significa "blanc")...

En fi, la gestació intel·lectual de Jordi Sabater Pi, com s'esdevé amb la de tants altres científics de renom, respon a una sèrie de circumstàncies irrepetibles. Siga com siga, Sabater Pi ocupa actualment un lloc d'honor entre els estudiosos dels primats, junt amb Jane Goodall i Dian Fossey. El seu llibre *El ximpanzé i els orígens de la cultura* és un dels textos bàsics d'antropologia, que ha servit per a fer-nos entendre millor el procés d'hominització, així com per a capir plenament la nostra proximitat als primats. En aquest sentit, Edward O. Wilson, en la seua autobiografia *El Naturalista* (1994), escrivia: "A començaments de segle, els humans encara es podien veure com a éssers transcendents, àngels caiguts confinats en la terra a l'espera de la redempció, que arribaria per la via de l'ànima o per la de l'intel·lecte. En l'actualitat, quasi tota l'evidència científica rellevant assenyala en la direcció contrària". I és ben cert, l'obra de naturalistes com Sabater Pi ha servit, si més no, per a posar l'home en la natura. És a dir, per a fer-nos més humans. Que és possiblement el que volia evitar —fora com fora— Sant Agustí. Ah! la perillosa temptació de la curiositat!